

DİL BİLGİSİ ÖĞRETİMİNİN TÜRKÇE EĞİTİMİNDEKİ YERİ*

THE PLACE OF GRAMMAR TEACHING IN TURKISH EDUCATION

Davut GÖZLET ** & Musa ÇİFCİ***

** *Doktora Öğrencisi, Uşak Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Türkçe Eğitimi,
Uşak, Türkiye, E-mail: davutgozlet20@gmail.com
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-2200-5959>*

*** *Prof. Dr., Uşak Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilgiler Eğitimi Bölümü,
Uşak, Türkiye, E-mail: musacifci@gmail.com
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-3758-7170>*

Geliş Tarihi: 11 Aralık 2020; Kabul Tarihi: 30 Ocak 2021
Received: 11 December 2020; Accepted: 30 January 2021

ÖZET

Bu çalışmanın amacı dil bilgisi öğretiminin ortaokul Türkçe dersi müfredatlarında nasıl ele alındığını ortaya çıkarmaktır. Dil bilgisi eğitiminin işlevi, nasıl olması gerektiği ve önemi geçmişten günümüze tartışılmaktadır. Dönemin eğitim öğretim anlayışı çerçevesinde dil bilgisi eğitimi de farklı şekillerde ele alınmıştır. Bu çalışmada dil bilgisi eğitiminin gerekliliği, dil bilgisi öğretimine olan bakış açıları, dil bilgisi öğretiminin nasıl olması gerektiği ile yapılmış olan çalışmalar, müfredatlar incelenmiştir. Araştırma nitel araştırma türlerinden tarama modelinde olup betimsel bir çalışmadır. Doküman analizi yapılmıştır. Analiz kapsamında 1949 Türkçe Öğretim Programı, 2006 İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programı, 2019 Türkçe Dersi Öğretim Programı ele alınmıştır. Dil bilgisinin Türkçe eğitimindeki yeri ve ders sürecinde nasıl ele alınacağı incelenmeye çalışılmıştır. Ayrıca dil bilgisinin okuma, dinleme, konuşma ve yazma temel dil becerileri alanlarıyla nasıl ilişkilendirildiği ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Her ne kadar dil bilgisinin programlardaki yeri bazı yönlerden farklılık gösterse de dil bilgisinin temel dil becerilerinin gelişimi açısından öneminin vurgulandığı sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Sözcükler: *Türkçe eğitimi, Dil bilgisi öğretimi, Müfredat, Dil bilgisinin işlevi, Dil becerileri.*

ABSTRACT

The aim of this study is to determine how the teaching grammar was handled in middle school Turkish curriculum. Grammar was handled different education mentality at the past period. Grammar has taken place Turkish education as a mother tongue education. Studies and curriculums about the necessity of grammar teaching, perspective on grammar and how should grammar teaching be was examined. This study is qualitative research and as a method the descriptive survey was applied. Document analysis was conducted. Three Turkish lesson curriculums was examined (1949, 2006 and 2019). Importance of teaching grammar in terms of Turkish lesson was examined. Additionally, relationship with between grammar and reading, listening, speaking, writing which is basic language skills was tried to determine. Even if there are some differences, grammar teaching was considered significant in order to develop basic language skills. Grammar is supportive to develop language skills. Therefore, examined curriculums have teaching grammar.

Key Words: Turkish education, Grammar teaching, Curriculum, Function of Grammar, Language Skills.

1. GİRİŞ

Dil bilgisi dile ilişkin birtakım kuralları kapsayan bir kavramdır. Bu kavram dildeki sesleri, biçimleri ve cümle yapısını inceleyip kuralları tespit etmeyi kapsar. Bu yönüyle dil bilgisi bir kural ortaya çıkarma düzenlilikleri ortaya koyma işidir. Bu kurallar bütünü her dilde farklı yönüyle ortaya çıkar. Bu yüzden her dilin de kendine özgü dil bilgisi kuralları vardır. (Dilaçar 1971: 85; Karahan 2009: 24; Altas 2009: 2; Dolunay 2010: 277).

Dil bilgisi öğretiminin dört temel dil becerisinin gelişiminde katkısı vardır (Bulut 2014: 45; Erdem ve Çelik 2011: 1059; Çeçen ve Aytas 2008: 134) . Dil bilgisi, anlama ve anlatma becerileri olarak da ele alınan okuma ve dinleme ile konuşma ve yazma becerilerini destekleyerek bireyin düşüncelerini, duygularını doğru ifade etmesine yardım eder. Bu becerilerin kişinin yaşamında etkin kullanabilmesini sağlar (Banguoğlu 1990: 17; Kerimoğlu 2006: 119). Tek başına dil bilgisinin ortaya koyduğu kuralları öğrenerek dili öğrenmek mümkün değildir. Bu kuralları dili doğru kullanmada kullanmak bireyin yararına olacak ve direkt dili kullanma becerilerine yardım edecektir.

Dile ilişkin birtakım kurallar okula başlamadan bireyler tarafından sezilmektedir. İnsan dil öğrenme yetisiyle dünyaya gelmekte ve bu yetiyi çevresinden edindiği dil kullanma yapısıyla aktif hale getirmektedir. Bazı kuralları duymakta ve onları kullanmaktadır (Yaman 2006: 18; Tiryakiol, S., Sarıtaş, H., ve Benzer, A. 2018: 373). Okul çağındaki bireyler yaşayan bir dilin içerisinde. Toplum içerisinde kullanmakta olduğu bazı dil becerilerine sahiptirler. Hatta alfabe öğrenmemiş olsalar da göstergebilim açısından birtakım okuma becerilerine sahip oldukları da söylenebilir. Sembollere, seslere, görsellere anlam yükleme ve bunları daha sonra kullanma yetisine sahiptirler. Ana dile ait kurallara maruz kalmakta ve farkında olmadan bu kuralları uygulamaktadırlar. Okul bireylerin ana dilini kullanma becerisini geliştirmekte önemli bir paya sahiptir. Dil bilgisi de kullandıkları dile ilişkin birtakım özelliklerin var olduğunu fark ettirmeyi ve bu özelliklerin diğer becerilerin gelişiminde yardımcı olmasını amaçlar (Widodo, 2006: 123; Eyüp 2013: 28).

İletişim ve bildirim sistemi olan dilin ortaya kullanımı kendini ifade etmede ve karşıdan gelen mesajın kodlarını doğru çözümlenmede zihinsel aktiflik söz konusudur (Karahan 2009: 27). Dil bilgisinin bu sistem içerisindeki yerinin nasıl olması gerektiği geçmişten günümüze sıkça sorgulanmıştır (Kerimoğlu 2006: 119; Karahan 2009: 24; Çıfci 2015: 398; Göçer 2015:

234). Türkçe eğitimi içerisinde ilgili çalışmalarda ve müfredatta dil bilgisinin nasıl öğretileceği, fonksiyonu ve dil bilgisine olan bakış açısının zaman içerisinde farklılık gösterdiği dikkati çekmektedir.

Okuma ve dinleme becerilerinde dili almak ve mesaja ulaşmak ön plandadır. Dilin kodlarını çözme ve mesaja doğru ve eksiksiz ulaşma becerileridir. Bu becerilerin dil bilgisi ile olan nedensellik bağının keskinliği Göçer (2015) tarafından reddedilmektedir. Yani dil bilgisi kurallarını bilerek okuma ve dinlemede başarılı olmak ya da bu becerilerdeki başarısızlığı direkt dil bilgisindeki eksikliğe bağlamak yanlıştır. Okuma ve dinleme dil bilgisinden ayrı bir eğitim isteyen becerilerdir. Keza konuşma ve yazma gibi dilin birey tarafından yapılandırıldığı anlatma becerilerinde de aynı durum söz konusudur. Bu becerilerde bireyin kendini doğru ve eksiksiz anlatabilmesi için dil bilgisi kurallarını bilmekten farklı bir eğitime sahip olmalıdır. Bu dört temel dil becerisinin etkin kullanımı ile dil bilgisi kurallarını bilmek arasında katı bir ilişkinin varlığı reddedilmiştir (Göçer 2015: 234). Dil bilgisi okuduğunu anlama, dinleme, yazma ve konuşma becerilerinin gelişimi ve etkin kullanımı için tek başına yeterli değildir. Bu becerilerin etkin kullanımı dile hakimiyeti gösterir. Bunun için de bu alanların kendi eğitimlerinin yanında dil bilgisine ihtiyaç vardır. Dil bilgisi bu beceriler için ancak takviye edici bir parça olarak işlev görebilir. Dil bilgisini bu beceri alanlarının dışında tutarak öğrencilere vermek onların sadece ezberlemesine yol açacaktır. Bu yaklaşım belirli yaş grupların soyut kalacaktır ve öğrenimini zorlaştıracaktır. Beceri alanlarından ayrı tutularak kazandırılmaya çalışılan birtakım dil bilgisi kuralları nerede, nasıl, ne zaman ne işe yaradığı tam olarak belli olmayan bir konu olarak ezberlenmiş ve unutulmayı bekleyen bir yapıda kalacaktır. Bu yüzden dil bilgisi günümüzde dili anlamak, iyi kullanmak ve zihni geliştirmek amacıyla kullanılmaktadır (Güneş 2013: 78).

Eğitimde öğrencinin ve öğretmenin konumu birbirleriyle olan ilişkileri eğitimden beklentiler ve çağın gerekleri çerçevesinde değişiklikler göstermektedir. Bireylerin sahip olması ve geliştirmesi gereken özellikleri birtakım değerler ekseninde belirlenmektedir. Bu değerler ve gözetilen beceriler doğrultusunda okuldaki derslerin ele alınışı, öğrenci öğretmen ilişkileri, becerilerin kendisi, bu becerilerin nasıl kazandırılacağı değişim göstermektedir.

Dil bilgisi öğretiminin nasıl yapılması gerektiği konusunda yürütülmüş çalışmalar yabancı dil öğretiminde yoğunlaşmaktadır. Ana dili eğitiminin toplum içerisinde zaten öğrenildiğinin düşünülmesi ana dili öğretiminde dil bilgisi öğretiminin nasıl yapılması gerektiği konusunda çalışmaların az olmasına yol açmıştır (Çeçen ve Aytaş 2008: 134). Ancak yine de bu konuda bazı çalışmaların varlığı dikkati çekmektedir. Dil bilgisi öğretiminde hareket noktasının cümle olması gerektiğini, sözcüklerin cümleden cümleye değişen farklı anlamlar ve görevler üstlenmesi, onların cümle içerisinde diğer sözcüklerle olan ilişkileri dil bilgisi kurallarının fark ettirilmesi açısından önemlidir (Karahana 2009: 27; Crystal 2016: 29). Cümleden hareketle dil bilgisi öğretiminde vurgulanan anlamdır. Cümle belirli bir bağlam oluşturur ve bu bağlam sözcüklerin anlamını netleştirir, sınırlandırır. Görevini gösterir. Dil bilgisi de bu durumda sistematik olan bir yapıya işaret eder. Kuralların sezilmesi ve sezilen bu kuralların oluşturduğu dilsel yapının kullanılmak üzere pekişmesi kolaylaşır. Bu da bireyin dört temel dil becerisini kullanma becerisini geliştirir (Erdem ve Çelik 2011: 1059).

Bu çalışma dilbilgisinin müfredatta nasıl ele alındığı, dilbilgisinin Türkçe eğitimindeki yeri, gerekliliği ve işlevi hakkında sorulara cevap aramak için yürütülmüştür. Çalışma kapsamında aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

- Dil bilgisi öğretimi ülkemizde belirli dönemlerde hazırlanan müfredatlarda nasıl ele alınmıştır?
- Türkçe öğretiminde dil bilgisi öğretimin işlevleri nelerdir?
- Dil bilgisi öğretiminde izlenen yollarda ne gibi değişimler olmuştur?

- Müfredatlarda dil bilgisi daha çok hangi temel dil becerileriyle ilişkilendirilmiştir?

2. YÖNTEM

2. 1. Araştırmanın Modeli

Çalışmada nitel veri analizi teknikleri kullanılmıştır. Tarama modelinde betimsel bir çalışmadır. Tarama modeli, geçmişte ya da hâlâ var olan bir durumu, var olduğu biçimde betimlemeyi amaçlayan bir araştırma yaklaşımıdır. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır. Onları herhangi bir şekilde değiştirme, etkileme çabası gösterilmez (Karasar, 2017: 108).

Tarama modelinde araştırmaya konu olan şeyi herhangi bir şekilde değiştirme, etkileme çabası gösterilmez. Bilinmek istenen şey vardır ve oradadır. Önemli olan, onu uygun biçimde “gözleyip” belgeleyebilmektir. Tarama modellerinde amaçlar genellikle, soru cümleleri ile ifade edilir. Bunlar, “Ne idi? Nedir? Ne ile ilgilidir? Nelerden oluşmaktadır?” gibi sorulardır (Karasar 2017: 109).

2. 2. Veri Toplama Teknikleri

Çalışmada verileri toplamak için doküman incelemesi yapılmıştır. Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar. Eğitim ile ilgili bir araştırmada ders kitapları, program yönergeleri vb. veri kaynağı olarak kullanılabilir (Yıldırım ve Şimşek 2016: 78). Çalışma kapsamında 1949, 2006 ve 2019 Türkçe Dersi Öğretim Programları veri toplama aracı olarak kullanılmış ve çeşitli değişkenler açısından incelenmiştir.

3. BULGULAR VE YORUM

3. 1. 1949 Türkçe Öğretim Programı

Bu programda dil bilgisi ayrı bir başlık altında ele alınmıştır. Programda dil bilgisine ilişkin dikkati çeken ifadeler dile ilişkin kuralların olduğunun sezdirilmesidir. Ayrıca konuşma, okuma ve yazma becerileriyle ilişkilendirilmesi vurgulanmıştır. Dil bilgisi başlığı altında ele alınan konular şunlardır:

- Dil ve dil bilgisi
- Duygu ve düşüncelerin ifadesi. (Cümle “yalnız tanıtılacak”, cümlenin manaya göre söyleniş farkları, cümlenin uzunluğu, kısalığı, cümlenin imlâsı.)
- Kelimelerin ses yapısı ve mana bakımından görev ve özellikleri,
- İsim
- Sıfat.
- Zamir.
- Fiil
- Edat, zarf, bağ, ünlem.
- İmla kuralları ve noktalama
- Söz dizimi

Bu programda yukarıdaki dil bilgisi konuları açıkça verilmiştir. Türkçe Öğretim Programı içerisinde yer alan bu başlıklar açıklanmıştır. Ayrı bir ders saati olarak değil de Türkçe dersinin içerisinde işlenmesi düşünülmüştür. Bu kavramların dilin günlük yaşamdaki kullanımını desteklemesi yönüyle ele alınması vurgulanmıştır. Özellikle yazma ve konuşma becerileri için gerekli olduğu ve kullanılması ve uygulanmasının vurgulandığı dikkati çekmektedir. Programdan anlaşılacağı üzere dil bilgisi adı altında ayrı başlık açılması onun

diğer beceriler üzerindeki gelişimsel yönü dikkate alınarak yapılmıştır. Dil bilgisi öğretiminden amaçlar anlatma ve dili kullanma becerileri olan konuşma ve yazmayla uygulamaktır.

Programda ayrıca küçük yapı olan seslerden yapı bakımından büyük bir yapı olan cümleye doğru ilerleyiş hakimdir. Kuralların ezberletilmesinden ziyade örneklendirilmeler yapılması ifade edilmiştir.

3. 2. 2006 İlköğretim Türkçe Dersi (6-8. Sınıflar) Öğretim Programı

Türkçe Öğretim Programı'nda dilbilgisi Program Yapısı alt başlığında “Temel Dil Becerileri ve Dil Bilgisi” adlı başlıkta yer almaktadır. Sırasıyla dinleme, okuma, konuşma ve yazma başlıklarından sonra ayrıca beşinci başlık olarak yer almaktadır. Bu başlık içerisinde dört temel dil becerisini desteklediği tanımı yapılmıştır. Dil bilgisinin programda dil becerilerini destekleyen yönüyle ele alınması dikkati çekmektedir. Dil bilgisine ilişkin kuralların dil becerileriyle ilişkili etkinlikler içerisinde bu becerilerin gelişimini destekleyen yönü ön plana çıkarılmıştır. Kuralların bilgilerden ziyade etkinlikler içerisinde uygulamaya yönelik ele alınması vurgulanmaktadır. Uygulamalar sözcük, cümle ve metin düzeyindedir.

Programda dil bilgisi öğretiminin nasıl yapılması gerektiği ile ilişkilendirebilecek ifadeler bulunmaktadır. “*Türkçenin kurallarıyla ilgili kazanımlar, öğrencilerin düzeylerine uygun olarak ve aşamalı bir biçimde verilmiştir. Dil bilgisinde kolaydan zora ilerleyen bir sıra izlenmiş olup konuların birbiriyle olan ilişkileri gözetilmiştir.*” (MEB, 2006). Bu ifadeden hareketle konuların kolaylık zorluk değerlendirmesinde ölçütün ne olduğu tam olarak belli olmamaktadır. Ayrıca genel kuralların, tanımların öğrencilere direkt olarak verilmesi tercih edilmeyerek kuraldan hareketle öğrencilere örnekler üzerinden kuralın varlığının sezdirilmesi amaçlanmıştır.

Dil bilgisine ilişkin kazanımlarda materyal olarak çalışma kağıtlarının ve görsellerin kullanılmasının yararlı olacağı belirtilmiştir. Konuların anlatma becerileri olan konuşma ve yazma ile ilişkilendirilerek uygulamada etkili hale getirmek amaçlanmıştır. Kuralları kullanarak öğrencilerin dil bilgisini kazanımlarını pekiştirmeleri vurgulanmıştır. Yani direkt kural ezberlemesi yaparak uygulama içerisine almamanın ve dil becerilerini desteklememesinin önüne geçilmeye çalışılmıştır. Bireyin öğrenmesinin sorumluluğunun kendisinde olduğu yaparak yaşayarak öğrenmenin ilke edinildiği yapılandırmacı yaklaşımın kapsamında ele alındığı dikkati çekmektedir. Programa ve eğitim anlayışına hakin olan genel eğitim yanlışı ders içeriğine yansıtılmaya çalışılmıştır.

Dil bilgisi kazanımlarının değerlendirilmesinde bağlam vurgusu vardır. Metin veya cümle bütünlüğü içerisinden hareketle dil bilgisi kazanımlarının değerlendirilmesinin yapılması ifade edilmiştir.

Programda ayrıca kazanımlar adlı tabloda dilbilgisine yönelik kazanımlar etkinlikleriyle ve açıklamalarıyla direkt olarak verilmiş olup dersin işleniş sürecinde dikkate alınması gereken hususlar belirtilmiştir

3. 3. 2019 Türkçe Dersi Öğretim Programı (İlkokul ve Ortaokul 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. Sınıflar)

Öncelikle 2006 yılında var olan Program Yapısı başlığı altında dil bilgisi başlığı bu programda bulunmamaktadır. Her ikisinde ortak olarak dört temel dil becerisi vardır. Dil bilgisine ilişkin kazanımlara bu başlıklar altında rastlanmaktadır. Örneğin 5. Sınıf düzeyine ait “Okuma” alt başlıklı kazanımların içerisinde “Söz Varlığı” alt başlığında dil bilgisi ile ilişkilendirilebilecek “*T.5.3.10. Kökleri ve ekleri ayırt eder.*” ve “*T.5.3.11. Yapım ekinin işlevlerini açıklar.*” kazanımlarında “*Yapım ekleri ezberletilmez, işlevleri sezdirilir. Kelime türetmenin mantığı kavratılır.*” açıklamalarına yer verilmiştir. Bu açıklamaların ve dil bilgisi

kazanımlarının okuma becerisi içerisinde ve söz varlığı başlığı altında olması dikkati çekmektedir. Dil bilgisi kendisi bir alan olarak görülmemiştir. Daha çok öğrencilerin okuma esnasında karşılaştıkları sözcüklerin türetilme mantığını sezmesi amaçlanmıştır. Buradan hareketle öğrencilerin dikkatinin dil bilgisi kurallarının anlamla olan ilişkisine çekilmesi ifade edilmiştir. Dil bilgisinin ele alınış mantığının anlam bilgisiyle ilişkilendirildiği görülmektedir.

Yazma becerisi kazanımları içerisinde etkinlikler aracılığıyla sezdirilmesi amaçlanan kazanım “T.5.4.11. Yazılarında ses olaylarına uğrayan kelimeleri doğru kullanır. Ünlü düşmesi, ünlü daralması, ünsüz benzeşmesi, ünsüz yumuşaması ve ünsüz türemesi ses olayları üzerinde durulur.” şeklinde ifade edilmiştir. Yazılarında sözcüklerin doğru yazımına dikkat edilmesi ve sözcüklerde meydana gelen ses değişimlerinin fark ettirilmesi ayrı bir alt başlık içerisinde değil de anlatma becerisi olan yazmayla ilişkilendirilmiştir. Beşinci sınıf kazanımları içerisinde okuma ve yazma becerisi içerisinde dil bilgisinin varlığı tespit edilmiş olup konuşma ve dinlemede dil bilgisiyle ilişkili kazanımlara rastlanmamıştır.

Diğer sınıflara ilişkin kazanımlar incelendiğinde dil bilgisine ilişkin kazanımlar ya okuma becerisi alt başlığında bulunan söz varlığı içerisinde ya da yazma becerisi içerisinde yer almaktadır. Dinleme ve konuşma içerisinde dil bilgisine ilişkin kazanımlara rastlanmamıştır. Örneğin 8. sınıf yazma kazanımları içerisinde “T.8.4.18. Cümlelerin öğelerini ayırt eder. T.8.4.19. Cümle türlerini tanımlar.” kazanımlarına, “Kavramsal tanımlamalara girilmez.” Yer verilmiştir. Yine fiilimsiyle ilgili olarak “T.8.4.20. Fiillerin çatı özelliklerinin anlama olan katkısını kavrar.” tanımına ve “Kavram tanımlarına girilmeden anlamsal farklılıklara değinilir.” açıklamasına yer verilmiştir.

Yukarıdaki dil bilgisine ilişkin olarak kabul edilebilecek kazanımlara ait yapılan açıklamalar dil bilgisinde kural vermeyi önlemek üzeredir. Öğrencilerin bu kazanımları kullandıkları becerilerden ayrı, soyut bir konu olarak görmelerini engellemek amaçlanmıştır. Bu sözcüğün yapısal özelliklerinden hareketle diğer sözcüklerden farklı anlam özelliklerine sahip oldukları sezdirilmek istenmiştir. Yazma becerisiyle ilişkilendirilerek öğrencilerin ana dili olarak zaten kullandıkları fiilimsilerin birtakım ayrı özelliklere sahip olduklarının keşfettirilmesi amaçlanmıştır.

Programda özel amaçlar başlığı altında dil bilgisinde artan bir yoğunluk ve aşamalılık ilişkisi göz önünde bulundurulmuştur. Bu ifadenin dışında sadece dil bilgisi ait kazanımlar vardır. Dil bilgisi öğretimin nasıl olması gerektiği ile ilgili özel açıklamalar yapılmayıp diğer beceri etkinlikleri ile beraber bütüncül olarak ele alınmıştır. Etkinlik alanlarında mevcuttur.

Tablo 1. Programlarda Dil Bilgisi

Program	İlgili Dil Becerileri	Yöntem	Uygulama
1949	Konuşma, okuma, yazma	Sesten cümleye (kolaydan zora)	Cümle düzeyindeki örneklerle Konuşma ve yazma
2006	Konuşma ve yazma	Tümevarım	Etkinliklerle; Sözcük cümle ve metin düzeyinde
2019	Okuma ve yazma	Tümevarım	Artan yoğunluk ve aşamalılık; Etkinlik

4. TARTIŞMA VE SONUÇ

Dil bilgisi ilgili alan yazında ve Türkçe öğretim müfredatlarında kendisine yer bulmuştur. Türkçe programları içerisindeki yeri dil bilgisinin algılanışına ve dil bilgisini öğretiminden ne beklendiğine bağlı olarak değişmektedir. Ayrıca programı hazırlamada dikkate alınan eğitim anlayışı da bu durumu etkilemektedir. Gerek geçmişte hazırlanan Türkçe öğretim müfredatlarında gerekse de günümüzde dil bilgisi öğretimi ortaokulda mevcuttur. Dil bilgisi ana dili eğitiminde temel dil becerilerinin gelişimini ve bireyin bu becerileri etkin kullanımda gereklidir. Ancak günümüz Türkçe Öğretim Müfredatında ayrı bir beceri alanı olarak ele alınmamakta daha çok takviye edici yönüyle becerilere ilişkin yazma ve okuma alanlarında yararlanılmaktadır. Oysa konuşma ve dinleme alanlarında dil bilgisiyle ilişkin becerileri kapsayan etkinlikler düzenlenebilir.

1949, 2006 ve 2019 Türkçe Öğretim Müfredatlarının dil bilgisi yönünden incelendiği bu çalışmadan çıkan sonuç dil bilgisinin dilin dört temel becerisiyle ilişkilendirilerek ele alınması gerekliliğidir. Programlarda dikkati çeken farklılık dil bilgisinin beceri alanları etkinliklerinin farklılığıdır. 1949 programında konuşma ve yazma ile ilişkilendirme vurgusu varken 2006 programında konuşma, yazma ve dinleme ile ilgili etkinliklerle ilişkilendirilmesinin önemine dikkat çekilmiştir. 2019 programında ise dil bilgisi programda ayrı bir başlık olarak yer almamakta dil bilgisine ilişkin kazanımlar okuma becerisi alt başlığında söz varlığı ve yazma becerisinde yer almaktadır.

Dil bilgisi öğretimi dönemin genel eğitim öğretim anlayışı çerçevesinde şekillenmektedir. İncelenen programlarda dil bilgisi öğretiminin dil kullanımını destekleyici yönüyle gerekliliği üzerinde durulmuştur. Dört temel dil becerisinin her birinin birbirinin gelişimine katkısı nasıl son derece önemliyse dil bilgisinin de bu becerilere olan katkısının önemi açıktır.

KAYNAKÇA

- ALTAS, S. 2009, Türkçe Dil Bilgisi Öğretiminin Tarihi ve İçerik Odaklı Dil Bilgisi Öğretimi ile Görev Odaklı Dil Bilgisi Öğretiminin Uygulamalı Karşılaştırılması, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- BANGUOĞLU, T. 1990, Türkçenin Grameri, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- BULUT, M. 2014, Dil Bilgisi Öğretiminde Yaşanan Kavram Kargaşasının Türkçe Öğretimine Etkisi. *Turkish Studies* , Volume 9/12, Pp. 43-55.
- CRYSTAL, D. 2016, A Defence of Grammar. *Tes Features*. June, Pp 27-32
- ÇEÇEN, M., A., ve AYTAŞ G., 2008, Metne Dayalı Dil Bilgisi Öğretiminin Sekizinci Sınıf Öğrencilerinin Dil Bilgisi Başarısına Etkisi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Haziran 2008. Cilt:V, Sayı:I, Pp133-149.
- ÇİFCİ, M. 2015, Dil Bilgisi Öğretiminin Geleceği. *Dil Bilimi, Dil Bilgisi ve Dil Eğitimi*. <https://www.ayk.gov.tr/icanas38/dil-bilimi-dil-bilgisi-ve-dil-egitimi-linguistics-grammar-and-language-teaching-> Sitesinden 29.06.2020 tarihinde ulaşıldı.
- DİLAÇAR, A. 1971, Gramer: Tanımı, Adı, Kapsamı, Türleri, Yöntemi, Eğitimdeki Yeri ve Tarihi. *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten*, 83-145.
- DOLUNAY, S. K., 2010, Dil Bilgisi Öğretiminin Amacı ve Önemi. *Türklük Bilimi Araştırmaları Dergisi*, (27), 275-284.
- ERDEM, İ., ve ÇELİK, M., 2011, Dil Bilgisi Öğretim Yöntemi Üzerine Değerlendirmeler. *Turkish Studies*, Volume 6/1 Winter 2011, Pp. 1057-1069.
- EYÜP, B., 2013, Dil Bilgisi Öğretiminde Beyin Temelli Öğrenmenin Akademik Başarı, Tutum ve Kalıcı Öğrenme Üzerindeki Etkisi. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- GÖÇER, A. 2015, Temel Dil Becerilerinin Geliştirilmesinde Dil Bilgisi Öğrenme Alanının Yeri, İşlevi ve Öğretimi: Bütünlük İlkesi ve Tümevarım Yöntemi Ekseninde Tematik Bir Yaklaşım. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 4 (1), 233-242.
- GÜNEŞ, F. 2013, Dil Bilgisi Öğretiminde Yeni Yaklaşımlar. *Dil ve Edebiyat Eğitimi Dergisi*, 2 (7), 71-92.
- KARASAR, N. 2017. *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. (32. Basım). Ankara. Nobel Yayınevi
- KERİMOĞLU, C. 2006, Türkçe Dil Bilgisi Öğretiminde Söz Dizimi ile İlgili Kabuller Üzerine II (Cümle Öğeleri). *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi* 20: 119-129.
- MEB, (1949). *Türkçe Öğretim Programı*. Ankara: Milli Eğitim Basımevi.
- MEB, (2006). *İlköğretim Türkçe Dersi (6-8. Sınıflar) Öğretim Programı*. Ankara: Milli Eğitim Yayınları.
- MEB. (2019). *Türkçe Dersi Öğretim Programı (İlkokul ve Ortaokul 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. Sınıflar)*. Ankara: MEB Yayınları.
- ÖMEROĞLU, A. F., 2018, Dil Bilgisi Öğretiminin 2004-2017 Yılları Arası Türkçe Dersi Öğretim Programları Açısından İncelenmesi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 6 (1), 260-280.

- TİRYAKİOL, S., SARITAŞ, H., ve BENZER, A., 2018. Kuralavırım Yaklaşımıyla Türkçe Dil Bilgisi Öğretimi. Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi, 6(3), 372393. DOI:10.14689/issn.2148-2624.1.6c3s17m
- WIDODO, P., H., 2006, Approaches And Procedures For Teaching Grammar. <http://education.waikato.ac.nz/research/files/etpc/2006v5n1nar1.pdf>. May 2006, Volume 5, Number 1. pp. 122-141.
- YAMAN, H. 2006, İlköğretim İkinci Kademe Dil Bilgisi Derslerinde Kavram Haritası Tekniğinin Öğrenci Başarısına ve Hatırlamaya Etkisi. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- YILDIRIM, A. ve ŞİMŞEK, H., 2016 Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. (10. Baskı). Ankara. Seçkin Yayınevi.

“Bu sayfa dizgiden dolayı boş bırakılmıştır”